

Beslut om tillägg till föreskrifter och ny skötselplan för naturreservatet Marsholm i Ljungby kommun

Beslut

Länsstyrelsen beslutar om följande tillägg till föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken om skyldighet för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter att tåla att följande åtgärder vidtas inom reservatet:

- Beteshävd
- Stödutfodring, uppsättning av vindskydd och anläggning av dricksvatten för djur
- Bekämpning av invasiva, främmande eller expansiva arter
- Restaurering av hydrologin genom att dämna eller lägga igen diken

Fullständiga föreskrifter finns sammanställda i bilaga 1.

Länsstyrelsen fastställer bifogad skötselplan (bilaga 2) för reservatets långsiktiga vård. Denna ersätter tidigare skötselplan.

Skälen för beslutet

Skälen för beslutet är områdets prioriterade bevarandevärden i form av naturtyperna taiga (9010) och näringsfattig ekskog (9190). Beslut om ny skötselplan och tillägg till föreskrifterna bedöms främja bevarandet av de utpekade värdena.

Redogörelse för ärendet

Naturreservatet Marsholm bildades den 19 september 1983 med ärendenummer 11.1211-747-82. Länsstyrelsen beslutade om utökning av naturreservatet den 21 juni 2007 med ärendenummer 511-7314-05. Beslutet från 2007 ersatte det tidigare beslutet från 1983.

Ärendets beredning

Förslaget till beslut och skötselplan skickades 10 oktober 2025 till sakägare som förelades att komma in med eventuella erinringar. Myndigheter, ideella föreningar med flera har samtidigt lämnats tillfälle att yttra sig över förslaget.

Synpunkter på förslaget till beslut

Fastighetsägaren meddelar att de inte har några invändningar mot förslaget till beslut och skötselplan.

Skogsstyrelsen ser positivt på att naturvärdena i området skyddas långsiktigt enligt presenterat underlag och tillstyrker förslaget till ny skötselplan för naturreservatet.

E.ON meddelar att bolaget har lågspänningsledningar inom området och att det är nödvändigt för dem att vid behov få underhålla och reparera ledningarna. Det är viktigt för bolaget att inte reservatets föreskrifter hindrar såväl normalt underhåll, akuta reparationsåtgärder eller ersättning av ledningarna.

Miljö- och byggförvaltningen i Ljungby kommun ställer sig över lag positiva till att skötselplanen revideras. De påpekar att området hyser potentiellt värdefulla fladdermusmiljöer så som vattennära jaktstråk och hålträd och att skötselplanen saknar hänsyn och riskbedömning till fladdermöss och andra skyddade arter.

Fiskerättsinnehavarna framför att de vill ha tillstånd till att lägga ut risvasar för att öka fiskynglens överlevnad på lämpliga platser i naturreservatet. De vill också att det förtydligas i föreskrifterna att fiskerättsinnehavare enligt arrendekontrakt har rätt att vistas i områden med tillträdesförbud i samband med fiske. Fiskerättsinnehavarna framför också att det är problem med alltför omfattande camping och uppställning av husbilar på båtplatsen (som ligger utanför naturreservatet). Problemet finns också på andra platser på Marsholm. Fiskerättsinnehavarna önskar möjlighet att träffas och utbyta information om hur situationen för friluftslivet på ön kan förbättras.

Länsstyrelsens bemötande av inkomna synpunkter

Länsstyrelsens beslut om ny skötselplan för naturreservatet innehåller inga nya föreskrifter med stöd av 7 kap. 5 § andra stycket miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och

vattenområden. Det är således inte frågan om några ytterligare inskränkningar vad gäller lågspänningsledningar eller andra rättigheter än vad som tidigare meddelats i Länsstyrelsens beslut 21 juni 2007 med ärendenummer 511-7314-05.

Länsstyrelsen håller med Ljungby kommun om att naturreservatet hyser värdefulla miljöer för fladdermöss. Det finns dock endast knapphändiga fynduppgifter om fladdermöss från området och syftet med naturreservatet är framför allt fokuserade på andra typer av naturvärden. Med det sagt ska naturligtvis naturreservatets kvalitet för fladdermöss bibehållas och helst stärkas genom den nya skötselplanen. För att tydliggöra fladdermössens artrikedom i Möckelnområdet samt deras biologiska behov har ett nytt stycke om fladdermöss lagts till i skötselplanen under kapitel 4.2 *Biologiska värden*. Vad gäller artskyddet har Länsstyrelsen att ta hänsyn till alla skyddade och på andra sätt beaktansvärda arter i samband med skötselåtgärder i området. Skötselåtgärder ska planeras med hänsyn till detta.

Gällande risvasar kan Länsstyrelsen enligt föreskriften A11 bevilja tillstånd till anläggning på land eller i vatten. Med Länsstyrelsens tillstånd avses inte en dispensprövning utan endast att Länsstyrelsen i skriftlig form kan ge sitt tillstånd till en åtgärd efter att denna beskrivits på lämpligt sätt. Fiskerättsinnehavarna bör därför beskriva den åtgärd de tänkt sig genomföra och sända ansökan till Länsstyrelsen så att denna kan prövas.

Länsstyrelsen förtydligar i bilaga 1 att fiskerättsinnehavare enligt arrendekontrakt har rätt att vistas i områden med tillträdesförbud i samband med fiske.

Länsstyrelsen välkomnar dialog om hur friluftslivet på Marsholm ska organiseras. Lämpligen genomförs dialogen i första hand med Länsstyrelsens naturförvaltningsenhet, som har ansvar för den operativa skötseln i naturreservatet.

Länsstyrelsens bedömning

Sedan beslutet om utökning av naturreservat och ny skötselplan den 21 juni 2007 har skogen i reservatet blivit äldre, förtätats och fått mer död ved. Samtidigt har den tilltagande förtätningen av skogen medfört att äldre och vidkroniga träd som har växt upp i en tid när området var glesare nu trängs med uppväxande yngre träd. Det innebär att naturvärden knutna till sådana träd riskerar att skadas

om inte skötselinsatser genomförs. Den gamla skötselplanen medger inte denna typ av skötselåtgärder och länsstyrelsen bedömer därför att skötselplanen behöver uppdateras.

Bete i skog bidrar till att skogen över tid hålls öppen och variationsrik genom en blandning av öppna partier där djuren aktivt betar och mer slutna områden med mindre foder där djuren rör sig mer sällan. Sådana skogar har större artmångfald än skogar som inte betas. Betesdjur skapar också livsmiljöer för växter och insekter och bidrar till att sprida sådana i landskapet. Djurens päls och spillning fungerar som livsmiljöer och transportmedel för många arter som över tid utvecklats tillsammans med betesdjur. För att kunna hålla betesdjur i området har Länsstyrelsen bedömt att det ska vara tillåtet med stödutfodring, vindskydd och anläggningar för dricksvatten åt betesdjuren.

Invasiva, främmande eller inhemska expansiva arter hotar naturvärden i området och ska därför enligt föreskrifterna kunna bekämpas.

I naturreservatet finns diken som en gång anlagts för skogs- och jordbrukets behov. Dikena påverkar artmångfalden på platsen negativt genom att de leder bort vatten och skapar onaturligt torra livsmiljöer i skogstyper som annars skulle varit naturligt blöta. Diken bidrar också negativt till landskapets vattenhållande förmåga och till att näring och humus spolats ut i sjöar och vattendrag. Diken som avvattnar torvmarker bidrar till att torven torkar och bryts ned, vilket leder till utsläpp av koldioxid. Länsstyrelsen har därför gjort bedömningen att föreskrifter och skötselplan ska tillåta att diken inom området läggs igen.

Marsholm utgör ett ur naturvårdssynpunkt mycket värdefullt område med ädellövskog, lövblandad barrskog, strandskogar och sjö och hyser en stor mångfald av arter knutna till dessa miljöer. Majoriteten av reservatet har klass 1, högsta klassen i en tregradig skala, i länets naturvårdsprogram.

Marsholm är av riksintresse för naturvården (objektnummer NRO 07011) och friluftsliv (objektnummer FG 02), enligt Naturvårdsverkets beslut 2023-06-21 och 2017-01-18. Områden av riksintresse för natur- och kulturmiljövård eller friluftsliv ska enligt hushållningsbestämmelserna i 3 kap. 6 § miljöbalken skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön.

Förutsättningarna att bevara områdets biologiska mångfald och livsmiljöer bedöms som goda om bevarandemålen uppfylls i enlighet med fastställd skötselplan.

Länsstyrelsen bedömer att beslutet bidrar till att uppfylla miljökvalitetsmålen "Levande skogar", "Ett rikt växt och djurliv" samt "Levande sjöar och vattendrag". Beslutet är förenligt med miljöbalkens mål i 1 kap. 1 § och bestämmelserna om hushållning med mark och vatten i 3 och 4 kapitlen miljöbalken. Det bedöms inte innebära någon orimlig inskränkning i enskilda intressen.

Bestämmelser som beslutet grundas på

Bestämmelser om skydd för naturen finns i 7 kap. miljöbalken (MB) och förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. (FO).

Om det behövs för att tillgodose syftet med ett naturreservat får Länsstyrelsen enligt 7 kap. 6 § MB förplikta ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla att vissa för skyddet nödvändiga åtgärder utförs inom reservatet.

Länsstyrelsen ska enligt 3 § FO fastställa en skötselplan för reservatet. Planen anger de långsiktiga målen för skötseln av området och föreskriver vilka åtgärder som ska vidtas för att nå dessa mål.

Vid prövning av frågor om skydd av områden enligt detta kapitel ska enligt 7 kap. 25 § MB hänsyn tas även till enskilda intressen. En inskränkning i enskilds rätt att använda mark eller vatten som grundas på skyddsbestämmelse i kapitlet får därför inte gå längre än som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Uppgifter om naturreservatet

Tabell 1. Administrativa data.

Naturreservatets namn	Marsholm
NVR-id	2002371
Län	Kronoberg
Kommun	Ljungby
Natura 2000-område	Centrala Möckeln SE0320014 (SPA/SCI)
Socken	Agunnaryd
Lägesbeskrivning	Öar och vattenområde i sjön Möckeln, ca 8 km söder om Agunnaryds kyrka
Centrumkoordinater	X: 448370, Y: 6282594
Naturgeografisk region	12A, Sydöstra Smålands skog- och sjörika slättområden
Huvudsaklig objektkategori	Sö, Skog av särskilt värde för flora och fauna
IUCN-kategori	Ia, Strikt naturreservat
Fastigheter och ägarkategori	Marsholm 1:1, Stiftelse Vedåsa 11:1, Stiftelse
Servitut/rättigheter/ samfälligheter	Officialservitut 0781-08/97.1 – Väg Avtalsservitut 0781M-07/7333.1 – Kraftledning Avtalsservitut D2011800425314:1.1 Fiberledning Avtalsservitut 0781M-10/6042.1 – Kraftledning Avtalsservitut 07-IM2-78/9611.1 – Grundvattentäkt
Sakägare	Enligt bilaga 4
Areal	Totalareal: 527,57 hektar, varav 136,24 hektar landareal och 391,33 hektar vattenareal
Förvaltare	Länsstyrelsen i Kronobergs län

Beskrivning av området

Marsholm är en ö i sjön Möckeln. Ön är drygt 300 hektar stor vilket gör den till den största ön i sjön. Naturreservatet omfattar delar av öns landområde och ett stort vattenområde runt om med flera öar och skär inkluderade, varav de största öarna är Storö, Skallö och Skälsö. Möckeln är en 48 km² stor näringsfattig (oligotrof) sjö som är oreglerad och har naturlig vattenfluktuation, vilket sätter sin prägel på naturreservatets stränder och svämlövskogar. Sjön sänktes med 120 centimeter under 1800-talet har våtmarker, strandskogar och öar skapats. Den gamla strandlinjen framträder tydligt på Marsholm.

Sjön har en artrik fiskfauna och här finns bland annat de ovanliga arterna mal, lake och ål. I sjön finns även äkta målarmussla. Öster om Marsholm finns

grunda vikar och vegetationsrika sund som pekats ut som viktiga livsmiljöer för mal. Stränderna är ofta blockrika med väl utvecklade buskage av vide och pors närmast vattnet. Längs stranderna förekommer klotgräs, sjötåtel och hårklomossa. Innanför videbuskagen svämmas det också över men mer sällan och här tar klibbal och björk över med inslag av asp, ek, tall och gran.

På högre höjd som inte svämmas över övergår skogen i ädellövskog, lövrik blandskog eller yngre gran- och björkbestånd. Mindre lövsumpskogar och hyggen finns också. Äldre lövrika blandskogar och ädellövskogar med inslag av naturskog finns på Marsholm i norra och södra delen samt på andra mindre öar i sjön. Ädellövskogarna är ekdominerade och finns främst på huvudön Marsholm, med större inslag av andra ädellövträd som lind och lönn i norra delen av ön. De lövrika blandskogarna varierar i trädslagsammansättning med björk, asp, ek, klibbal, gran och tall. I södra delen av Marsholm finns en stor flerskiktad lövrik naturskog med stora inslag av gran. I lövträdsmiljöer finns bland annat skugglobmossa, sydlig blekspik och dvärgbägarlav.

Skogen på Marsholm och omkringliggande öar påverkades kraftigt av stormfällning under 2000-talet. Här finns död ved i alla dess former av både löv- och barrträd, i olika miljöer. Den döda veden domineras av gran och björk och framför allt björk har lyfts som ett viktigt substrat på Marsholm för många vedlevande skalbaggar. Flera rödlistade skalbaggar i naturreservatet är dock knutna till granved och till ved av andra lövträd, bland annat den sällsynta skalbaggen svartoxe.

De ofta flacka stranderna, de stora våtmarksområdena, de varierande äldre lövskogarna och fisktillgången ger upphov till ett rikt fågelliv med bland annat mindre hackspett, spillkråka och fiskgjuse.

Naturreservatet är artrikt och har höga naturvärden, framför allt vad gäller vedlevande insekter, fiskar, fåglar, mossor, lavar och svampar.

Kungörelse

Länsstyrelsen kungör detta beslut i vår författningssamling. Vi för också in kungörelse om beslutet i ortstidning i enlighet med 27 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. I detta fall för vi in kungörelsen i tidningarna Smålandsposten och Smålänningen. Sakägare ska anses ha fått del av beslutet den dag kungörelsen är införd i tidningen. Beslutet i sin helhet finns tillgängligt på Länsstyrelsen, Kungsgatan 8, Växjö.

Du kan överklaga beslutet

Se bilaga med överklagandehänvisning.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Maria Arnholm med naturskyddshandläggare Love Eriksen som föredragande. I den slutliga handläggningen har också länsrådet Carin Lamme Lindh, avdelningschef Maria Levin, enhetschef Maria Unell, naturvårdsförvaltare Emil Appelqvist och miljöjurist Henrik Skanert medverkat.

Bilagor

1. Fullständiga föreskrifter
2. Skötselplan
3. Beslutet om utökning av naturreservatet Marsholm, daterat 2007-06-21, ärende 511-7314-05
4. Sakägareförteckning och sändlista
5. Överklagandehänvisning